

Handläggare
Jerzy Slazak
Telefon: 08 508 28 974

Till
Miljö- och hälsoskyddsnamnden
2013-10-22 p.7

VATTENPROVTAGNING VID STOCKHOLMS STRANDBAD – RESULTAT FRÅN SOMMAREN 2013

Miljöförvaltningens redovisning

Förslag till beslut

- 1 Godkänna förvaltningens redovisning
- 2 Överlämna miljöförvaltningens redovisning till berörda stadsdelsnämnder och verksamhetsutövare

Gunnar Söderholm

Pia Winbladh Högfors

Sammanfattning

Badvattenkvaliteten vid Stockholms 30 officiella strandbad har under sommaren 2013 visat ett sämre resultat i jämförelse med föregående år, men kan räknas till ett begränsat antal strandbad. En del av de dåliga provresultaten kan hänföras till några olika episoder med utsläpp av avloppsvatten i närheten av baden. Inga kontinuerliga utsläpp har dock konstaterats.

Algprovtagning har genomförts vid fem badplatser. Vid fyra tillfällen uppmättes höga halter av cyanobakterier, dock inte i en sådan mängd att badet skulle stängas eller att allmänheten skulle varnas. Detta var ett negativt resultat i jämförelse med förra året, då inga algblomningar noterades.

Enligt EU:s bedömning av badvattenkvaliteten, baserat på fyra års provtagningsserie, har några strandbad på ett teoretiskt plan fått en försämrade klassning inför 2013. Det förklaras av att beräkningsmodellen ger olika resultat beroende på vilken analysmetod som använts.

Badvattenprover togs vid tre platser för att utvärdera etablering av nya strandbad vid Bellevueparken, Kristinebergs Strand och Hornsbergs Strand. Enligt miljöförvaltningens bedömning är en etablering av Bellevueparken som officiellt strandbad tveksam pga. badets belägenhet, medan bad kan tillåtas vid Kristinebergs Strand och Hornsbergs Strand.

Bakgrund

I Stockholms kommun finns 30 officiella strandbadplatser längs Mälarens stränder, Saltsjön och i mindre insjöar. Ansvaret för skötsel och underhåll av dessa ligger på den stadsdelsnämnd där badet är beläget förutom när det gäller Ekhagen, Hässelby strandbad och Sköndalsbadet. Ekhagen drivs av Djurgårdsförvaltningen, Hässelby strandbad av Fortum och ansvaret för drift av Sköndalsbadet ligger på Idrottsförvaltningen.

Ett officiellt strandbad måste uppfylla vissa grundläggande krav som finns i EG-direktiven om kvaliteten på badvatten (2006/7/EG) och i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HVMFS 2012:14). Badvattnet ska vara tjänligt ur hygienisk synpunkt, vilket bedöms utifrån vattenprover som tas under sommaren. Det ska finnas livräddningsutrustning, ett visst antal toaletter beroende av antalet besökande, livräddningsutrustning och informationsskyltar på stranden. Avfallshanteringen ska också vara sådan att ingen olägenhet uppkommer.

De 18 av 30 officiella strandbad som har över 200 badgäster per dag klassas som EU-strandbad vilket bland annat innebär att de klassificeras efter EU-direktivets bedömningsgrunder. EU:s bedömning av kvaliteten på badvattnet baseras på de senaste fyra årens provtagningsserie. Resterande 12 bad benämns som Övriga strandbad.

Bedömningen av vattnets tjänlighet för bad ur hygienisk synpunkt baseras på bakteriella vattenprover. Man analyserar förekomsten av tarmbakterierna *E.coli* och *intestinala enterokocker* som indikerar fekal förorening av vattnet. Analysen

görs i enlighet med EG-direktiven om kvaliteten på badvatten (2006/7/EG) och Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HVMFS 2012:14). Resultaten av provtagningen redovisas kontinuerligt på Smittskyddsinstitutets hemsida <http://badplatsen.smittskyddsinstitutet.se>. På Stockholms stads hemsida finns en direktlänk till denna sida där allmänheten kan hämta information om badvattenkvalitet, algblomning eller händelser som berör strandbadplatser.

Kravet enligt EU:s direktiv är att alla officiella strandbad ska ha enhetlig skyltning med symboler som visar klassningen av badvattenkvaliteten på respektive strandbad. Alla strandbad i Stockholm uppfyller kravet på skyltning. Utöver skyltar med kvalitetsbedömning, har miljöförvaltningen ifjol tagit fram en enhetlig skylt för alla officiella strandbad. Skylten innehåller information om att badet drivs av kommunen eller annan intressent, telefonnummer till Driftcentralen för staden, adressen till Stockholms stads hemsida och adressen till Smittskyddsinstitutets informationssida Badplatsen samt en QR-kod för smartphones, som kan visa denna sida direkt i telefonen.

Resultat av badvattenprovtagningen

Badsäsongen för Stockholmsregionen sträcker sig mellan slutet av maj till slutet av augusti. Under denna period provtas badvattnet varannan vecka för bedömning av vattnets tjänlighet för bad ur hygienisk synpunkt. Miljöförvaltningen har svarat för provtagningen vid 14 av stadens officiella strandbad. På övriga 16 av stadens officiella strandbad har de ansvariga stadsdelarna valt att anlita ett privat företag för provtagningen.

Provtagningsresultaten för 2013 års strandbadssäsong visar en avsevärd försämring jämfört med föregående år. Av de totalt 284 prover som har tagits under sommaren har 19 prover visat otjänligt resultat mot 2 otjänliga prover under fjolårets badsäsong. Dessa utgör nästan 7 procent av alla tagna prover. Antalet prover som har visat resultat tjänligt med anmärkning har ökat från 36 till 42 stycken och utgör ca 15 procent av alla tagna prover.

En del strandbad har dock visat en förbättring i förhållande till tidigare år. Sättrabadet har andra året i rad visat en avsevärd förbättring av vattenkvaliteten, med färre antal dåliga provsvar jämfört med tidigare år. Förvaltningens insatser under tidigare år

i form av tillsyn av fastigheter och verksamheter som ligger i närheten av badplatsen kan ha bidragit till denna förbättring.

I Bilagan redovisas resultaten från årets badsäsong.

Orsaker till förhöjda bakteriehalter

Generellt är badvattnet vid Stockholms officiella strandbad av god kvalitet ur hygienisk synpunkt. En del avvikelser i kvaliteten på badvatten brukar dock förekomma. I år var avvikelserna ovanligt många och det finns flera möjliga orsaker till detta vilket redovisas nedan.

Under en och samma vecka i slutet av juni visade flera strandbad i västra Mälaren otjänliga analysresultat som verkade bero på samma utsläpp. Miljöförvaltningen utredde, men hittade inte någon förklaring till avvikelserna. De dåliga provresultaten noterades på Solviksbadet, Ormberget på Gröndalsidan, Essingeöarna och Smedsuddsbadet. Dessa bad ligger nedströms i följd efter varandra. Miljöförvaltningen kontaktade Stockholm Vatten AB med frågan om det har skett ett haveri på något av reningsverken som ligger i närheten som t.ex. Bromma reningsverk eller Eolshälls pumpstation som ligger på sydvästra sidan av Mälaren. Enligt SVAB hade det inte förekommit någon större bräddning eller haveri under den aktuella perioden. SVAB utförde dock på eget initiativ en extra provtagning vid 30 provtagningspunkter från Ängbybadet till Riddarfjärden och över till Ulvsundasjön. Resultatet från SVABs provtagning visade att det inte skett något kontinuerligt utsläpp av avloppsvatten. Någon förklaring till vad denna händelse berott på har miljöförvaltningen inte fått.

Orsaken till de dåliga provresultaten vid Hornsberg Strand, Kristineberg Strand och Minnebergsbadet i början av sommaren, var en överfylld fettavskiljare hos en av restaurangerna i närheten som gjorde att avloppsvatten från restaurangen rann ut i viken och kontaminerade vattnet på badplatserna. Efter att problemet åtgärdats visade provtagningen vid dessa stränder bättre resultat.

En möjlig utsläppskälla är fritidsbåtar och så kallade olovliga båtar som lägger till i närheten av badstränderna. Ett exempel var i Ulvsundasjön där en gammal fiskeskuta lade till vid en brygga i närheten av Minnebergsbadet. Under de perioder då båten låg

förtöjd i närheten av badet visade, badvattenproverna avvikande resultat. Båten låg under perioder olovligt vid bryggan trots påpekanden från polismyndigheten, miljöförvaltningens handläggare, badgästerna och boende i närheten. Båten avhystes sedermera efter samverkan mellan exploateringskontoret, stadsdelen och kronofogden, som prioriterade ärendet bland annat på grund av de dåliga badvattenproverna.

Kanaanbadet och Farsta strandbad har under årets badsäsong visat fler otjänliga badvattenprover än förra året. En förklaring kan vara att dessa strandbad alltid har problem med sjöfågel som uppehåller sig där. Fåglarna förorenar bryggor och gräsmattor, och vid nederbörd spolats avföringen ner i vattnet, som förorenas.

Enskilda avlopp är en annan utsläppskälla som kan påverka badvattenkvaliteten. Miljöförvaltningen genomför under 2013-2014 en inventering och tillsyn på alla enskilda avlopp i Stockholm och kommer att se till att bristfälliga och läckande enskilda avlopp åtgärdas.

De avvikande provresultaten kan i några enstaka fall relateras till väderförhållandena vid tillfället för provtagningen t.ex. kraftig nederbörd som gjort att föroreningar sköljts ner i vattnet och att avloppsvatten bräddats ut i Mälaren.

Årets badsäsong kännetecknades av soliga och varma dagar under juli och augusti månad. Antalet badgäster har ökat i förhållande till fjolåret. Fler badande ger en ökad risk för förorening av vattnet pga. bristande hygien, att småbarn inte har badblöja etc.

Resultat av algprovtagningen

Sedan 1994 kontrolleras i en del sjöar även förekomsten av potentiellt toxiska cyanobakterier, så kallad algblomning. Urvalsprincipen för provtagningsplatser är redan övergödda sjöar och vikar, eller sjöar och vikar med dålig vattenomsättning och risk för övergödning. Vid bedömningen av halterna följer förvaltningen WHO:s riktlinjer.

Under sommaren 2013 utfördes algprovtagning vid Brunnsviksbadet, Hökarängsbadet, Långsjöbadet, Farstastrandsbadet och sjön Trekanten.

Vid fyra tillfällen uppmättes höga halter av cyanobakterier, dock inte i en sådan mängd att badet skulle behöva stängas eller att allmänheten skulle varnas. Detta var ett negativt resultat i förhållande till förra året, då inga algblomningar noterades. Orsaken till de förhöjda halterna var troligen det soliga och varma vädret under andra halvan av sommaren. Strandbaden som indikerade algblomning var Farsta strandbad, Flatenbadet och Brunnsviksbadet.

EU-klassificering av badvatten

I enlighet med EU-direktivet och den nya föreskriften (HVFMS 2012:14) ska alla strandbad klassificeras efter direktivets bedömningsgrunder. Bedömning och beräkning av kvaliteten på badvattnet sker baserat på fyra års provtagningsserie. Informationen om klassificering av badvatten ska kommuniceras till allmänheten genom att symbolen i väl synlig storlek, genom en skylt eller på annat sätt sätts upp i badvattnets omedelbara närhet. Klassificering av badvattnet benämns i fyra betyg: *utmärkt badvattenkvalitet, bra badvattenkvalitet, tillfredställande badvattenkvalitet och dålig badvattenkvalitet*. Vid många avvikande provresultat rekommenderas *avrådan från bad* under den tiden då en utredning pågår, eller en permanent *avrådan från bad* om vidtagna åtgärder ger inget resultat.

Efter de beräkningar som gjorts av EU och som inkluderat 2012 års badsäsong har en del strandbad teoretiskt fått en försämrad bedömning jämfört med 2011. Förändringarna redovisas i bilagan. Miljöförvaltningen och det provtagningsföretag som några stadsdelar anlitate för provtagningen, använde två olika analysmetoder som båda är tillåtna enligt föreskrifterna. På grund av en skillnad mellan metoderna och utformningen av beräkningsmodellen för långsiktig klassificering av badvatten, har teoretiskt vissa bad fått en sämre klassificering trots att badvattenkvaliteten är oförändrad.

De preliminära beräkningar som miljöförvaltningen gjort för långsiktig klassificering av badvattnet och som inkluderar 2013 års badsäsong visar en del förändringar, se bilaga. För vissa bad till det sämre som t.ex. Flatenbadet allmänna eller Mälarhöjdsbadet.

Det bör understrykas att det inte är miljöförvaltningens ansvar att göra dessa beräkningar eller klassificeringar. Mätresultaten rapporteras till Smittskyddsinstitutet som i sin tur rapporterar till

EU. Miljöförvaltningen har påtalat problemet med beräkningsmetoden för Smittskyddsinstitutet redan efter 2012 års badsäsongslut.

För att få bekräftat att dessa analysmetoder även kan visa skillnad vid bedömning av enskilda prover, har miljöförvaltningen i år tagit dubbla prover på fem av stadens strandbad och låtit analysera dem med de två analysmetoderna. Resultaten har bekräftat att vid avvikande provresultat kan differensen mellan metoderna vara ganska stor, med konsekvensen att provet bedöms som otjänligt med konsultens metod och tjänligt med anmärkning med förvaltningens analysmetod. Miljöförvaltningen har uppmärksammat Smittskyddsinstitutet på detta.

Nya strandbad

Utöver de 30 officiella strandbadplatserna tog förvaltningen badvattenprover vid ytterligare tre platser för att utvärdera etablering av nya strandbad. Dessa är Bellevueparken, Kristinebergs Strand och Hornsbergs Strand.

Enligt förvaltningens bedömning är en etablering av Bellevueparken som officiellt strandbad tveksam. Trots att proverna under 2013 visade delvis bra resultat, så är den samlade bedömningen med hänsyn till tidigare år, att det inte går att se en klar förbättring. Skälet till detta är förmodligen dålig vattenomsättning pga. att stranden ligger i slutet av Brunnsviken. Även den närliggande båtklubben kan ha en viss påverkan på badvattenkvaliteten.

De andra platserna ligger vid Ulvsundasjön. Kristinebergs Strand är upprustad sedan tidigare och inbjuder till bad och rekreation. Hornsbergs Strand är ett nybyggt bostadsområde och från början anpassat att erbjuda tillfällen till bad. Dessa platser skiljer sig avsevärt från de flesta badplatser som finns inom kommunen. Båda platserna ligger i en mycket urbaniserad miljö med olika typer av verksamheter och en stor del bostäder. Enligt miljöförvaltningens bedömning kan bad tillåtas på dessa platser, men det är viktigt att de verksamheter som ligger i närheten av baden har god egenkontroll så vattnet inte förorenas.

Vattenområdet runt Hornsbergs Strand och Kristinebergs Strand ligger enligt de allmänna lokala ordningsföreskrifterna inom hamnområdet. Det råder badförbud i hamnområdet, så för att bad ska vara tillåtet på de aktuella platserna, behöver

stadsdelsnämnden vända sig till kommunfullmäktige med hemställan om ändring av bilaga 7 i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna för Stockholms kommun, som innehåller undantag från förbudet.

Tillsyn och uppdrag

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet för alla stadens strandbad. Tillsynen utövas genom att förvaltningen i samband med badvattenprovtagningen inspekterar badplatsen inför badsäsongen, vid provtagningstillfällena och genom att bedöma resultaten av badvattenproverna. Vid brister eller kontinuerligt dåliga badvattenprover ställer förvaltningen krav på att verksamhetsutövare gör utredningar och vidtar ändamålsliga och rimliga åtgärder.

I maj 2013 besvarade nämnden en remiss från kommunstyrelsen om ändring i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna att upphäva hundförbudet på Långholmens klippbad. Nämnden tillstyrkte förslaget.

Utöver myndighetsrollen har förvaltningen också ett uppdrag att stå för mediakontakter och kontakter med allmänheten. Under sommaren 2013 har förvaltningens strandbadexpert intervjuats i ABC, TV4, Dagens Nyheter, Metro och andra lokaltidningar.

Slut

Bilaga Provtagningsresultat sommaren 2013